



Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta ja eräksi siihen liittyviksi laiksi

Oulun yliopiston ylioppilaskunta (OYY) pitää lakimuutoksen toteutumista erittäin tärkeänä opiskelijoiden hyvän opiskelukyvyn säilymisen ja paremman yhdenvertaisuuden toteutumisen kannalta. Laadukkaat ja riittävästi resurssoidut, ennaltaehkäisyyn perustuvat opiskeluterveydenhuollon palvelut tukevat sitä, että työelämään siirtyy työkykyisiä ja hyvinvoivia vastavalmistuneita opiskelijoita. OYY kiittää sitä, että myös jatkossa arvostetaan ylioppilaskuntien tärkeää tehtävää osallistua korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoa koskevien tehtävien toteuttamiseen.

Palveluiden järjestämisestä ja tuottamisesta

OYY pitää hyvin olennaisena asiana sitä, että opiskeluterveydenhuolto on sosiaali- ja terveydenhuoltolain valinnanvapauden ulkopuolella. Opiskeluterveydenhuolto vertautuu työterveyshuoltoon. Pysyvä opiskeluterveydenhuollon henkilöstö tietää ja tuntee opiskelijaan liittyvän oppilaitoksen terveellisyys- ja turvallisuusolosuhteet ja eri opintoalojen vaatimukset. On tärkeää tunnistaa yhteistyössä korkeakoulun ja opiskelijajärjestöjen kanssa opiskeluympäristön vahvuudet ja haasteet hyvän opiskelukyvyn näkökulmasta, jotta ennalta ehkäisevää yhteisöterveystyötä voidaan tehdä suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti.

OYY:n mielestä Kansaneläkelaitos sopii korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestäjäksi hyvin, koska Kela mahdollistaa opiskeluterveydenhuollon säilymisen valtakunnallisena, ja siten yhdenvertaisena, palveluna. Kelan on mahdollista kerätä veroluonteista maksua opiskelijoilta, ja jo ennestään opiskelijat ja Kela asioivat keskenään opiskeluun liittyvissä asioissa.

OYY kiittää sitä, että lakiesityksessä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön (YTHS) pitkä kokemus ja erityisosaaminen korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollossa saa arvostusta. YTHS:llä on parasta osaamista ja ainutlaatuista kokemustietoa opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi, ja siksi se sopii erinomaisesti opiskeluterveydenhuollon tuottajaksi.

Palveluiden sisällöstä ja integraatiosta

Lakiesityksen yhtenä tavoitteena on edelleen toteuttaa opiskelijoiden terveyden- ja sairaanhoito ensisijaisesti opiskeluterveydenhuollossa. Erikoislääkäripalveluiden rajaaminen opiskeluterveydenhuollon ulkopuolelle kuitenkin murentaa tätä tavoitetta. OYY pitää erittäin tärkeänä, että psykiatriin palvelut säilyvät opiskeluterveydenhuollossa jatkossakin. Ikäryhmän ja yhteisöterveyden kannalta kuitenkin myös ihotauti- ja gynekologipalvelut tulisi pitää opiskeluterveydenhuollon palveluvalikoimassa. Kyseiset erikoislääkäripalvelut ovat YTHS:llä ennestään mahdollistaneet eheät hoitoketjut ja opiskelijoiden kokonaisvaltaisen hoidon. Kaikki erikoislääkärilähetteet opiskeluterveydenhuollon ulkopuolelle tarkoittavat



opiskelijalle käyntimaksuja, jotka voivat muodostua esteiksi palveluiden käytölle, varsinkin kun opiskelija on jo maksanut noin 75 euron terveydenhoitomaksun YTHS:n palveluista.

OYY luottaa siihen, että sote-uudistuksen myötä tapahtuva palveluintegraatio toimii ja resursseja varataan riittävästi, jotta tarvittaessa myös opiskelijat pääsevät opiskeluterveydenhuollon ulkopuolisiin palveluihin nopeasti ja helposti. YTHS:n ja maakunnan yhteistyön tulee toimia saumattomasti. Lisäksi tiedon tulee kulkea saumattomasti YTHS:n, maakunnan, korkeakoulun sekä ylioppilaskunnan ja opiskelijakunnan välillä sekä paikallisesti että valtakunnallisesti esimerkiksi säännöllisesti kokoontuvan toimielimen kautta.

Terveydenhoitomaksun maksamisesta ja palveluihin oikeutetuista

Yhteisöterveys on olennainen lakisääteinen osa opiskeluterveydenhuoltoa ja jokainen opiskelija hyötyy sen edistämisestä. Lakiesityksen perusteluissa myös mainitaan, että terveydenhoitomaksu on tarkoitettu yleisesti opiskeluterveydenhuollon rahoittamiseen, eikä olisi vastike opiskelijan saamasta yksilöidystä palvelusta. Siksi OYY:n mielestä laissa ei pitäisi myöskään määritellä mitään erityisryhmiä, jotka olisivat vapautettuja terveydenhoitomaksun maksamisesta. Lakiesityksessä oleva kirjaus poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoiden erityisasemasta olla maksamatta terveydenhoitomaksua harjoittelun aikana tulee siis poistaa. OYY:n mielestä lakiesitys on tässä kohtaa sekä epäyhdenvertainen että vaarantaa kyseessä olevien opiskelijoiden eheät hoitoketjut opiskeluterveydenhuollossa. Työterveyshuolto voi olla myös sellaisten opiskelijoiden käytössä, jotka tekevät säännöllisesti töitä opintojen ohella. Vaikka he eivät käyttäisi opiskeluterveydenhuollon palveluita, he hyötyvät opiskeluterveydenhuollosta yhteisöterveyden kautta ja ovat siten velvoitettuja myös terveydenhoitomaksun maksamiseen.

OYY pitää erikoisena esityksenä sitä, että Kela voisi vähentää maksamattoman terveydenhoitomaksun suoraan opintorahasta opiskelijaa kuulematta (28 §). Opiskelijalla on tähänkin asti ollut oikeus käyttää opintorahansa parhaiten katsomallaan tavalla. Lisäksi opintotuen käyttöaste on alle 50 prosenttia, joten yli puolet opiskelijoista rahoittaa opintonsa muuten kuin sosiaaliturvalla. Opiskelijat olisivatkin tässä asiassa eriarvoisessa asemassa ja tällä muutoksella Kela rokottaisi heikoimmassa asemassa olevia opiskelijoita heitä kuulematta. OYY:n mielestä 28 § tulisi siis muuttaa seuraavaan muotoon: "Korkeakouluopiskelijan terveydenhoitomaksu ja viivästysmaksu voidaan etuudensaajan suostumuksella kuitata Kansaneläkelaitoksen myöhemmin maksamasta etuudesta."

OYY haluaa osoittaa huolensa ulkomaalaisten vaihto-opiskelijoiden ja jatko-opiskelijoiden asemasta uudistuksessa. Joillekin vaihto-opiskelijoille on shokki tulla kylmään ja pimeään Suomeen, jolloin jaksaminen ja mielenterveys voi joutua koetukselle. Vieraassa maassa voi olla vaikeaa löytää ajoissa apua ongelmiinsa. OYY odottaa maakuntien sitoutuvan terveys- ja sosiaalipalveluiden englanninkielisen viestinnän ja henkilökunnan riittävän kielitaidon kehittämiseen, jos jatkossa kansainväliset vaihto-opiskelijat on rajattu YTHS:n palveluiden ulkopuolelle.

Huolestamme koskee myös niitä jatko-opiskelijoita, jotka eivät ole työsuhteessa yliopistoon, mutta ovat käytännössä kokopäiväisiä opiskelijoita ja tiivis osa opiskeluympäristöä. OYY näkee heidät väliinputoajina järjestelmässä. Opiskeluterveydenhuoltoon kuuluvan



yhteisöterveyden näkökulmasta myös tutkintoa suorittavilla jatko-opiskelijoilla, joilla ei ole työterveyshuoltoa käytettävissä, tulisi OYY:n mielestä olla oikeus terveydenhoitomaksun maksamiseen ja siten opiskeluterveydenhuollon palveluihin.

OYY vaatii ratkaisua siihen, miten ulkomaalaisilta vaihto-opiskelijoilta ja jatko-opiskelijoilta Kela voisi kerätä terveydenhoitomaksun.

Palveluista ja resursseista Oulussa

OYY vaatii riittäviä resursseja YTHS:n laajenemiseen sekä henkilökunnan ja toimipisteiden lisäämiseen niin, että palveluita on asiakasmäärään nähden riittävästi saatavilla. Erityistä huolta OYY kantaa mielenterveyspalveluiden heikosta resurssoinnista. Mielenterveyspalveluiden tarve on kasvanut viime vuosina selvästi ja esimerkiksi Oulussa jono psykiatrin vastaanotolle on lähes kolminkertaistunut viimeisen kahden vuoden aikana. Palveluiden piiriin tulee päästä paljon nopeammin ennen kuin ongelmat ehtivät kasaantua.

YTHS sijaitsee Oulun yliopiston Linnanmaan kampuksella. Toisella kampuksella Kontinkankaalla opiskelevat noin 1500 lääketieteen, hammaslääketieteen ja biokemian perustutkinto-opiskelijaa ovat olleet epäyhdenvertaisessa asemassa Linnanmaalla opiskeleviin nähden, kun tiukat lukujärjestykset eivät ole mahdollistaneet terveyspalveluiden käyttöä toimipisteen aukioloaikojen puitteissa. Vuodesta 2020 alkaen myös Oulun seudun ammattikorkeakoulun noin 8000 opiskelijaa siirtyvät näille kahdelle kampukselle. Siksi OYY näkee välttämättömänä, että Linnanmaalla olevaa toimipistettä laajennetaan ja Kontinkankaalle perustetaan uusi YTHS:n toimipiste.

Oulussa 9.5.2018

Kalle Parviainen
hallituksen puheenjohtaja
Oulun yliopiston ylioppilaskunta

Aino-Kaisa Manninen
pääsihteeri
Oulun yliopiston ylioppilaskunta

Lisätietoja: sosiaalipoliittinen asiantuntija Hennemari Toiviainen (sopoasiantuntija@oyy.fi, 040 5265821)